

Súd: Krajský súd Trnava
Spisová značka: 26CoP/14/2015
Identifikačné číslo súdneho spisu: 2614205944
Dátum vydania rozhodnutia: 30. 06. 2015
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Katarína Slováčková
ECLI: ECLI:SK:KSTT:2015:2614205944.1

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Trnave v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Kataríny Slováčkovej a sudcov Mgr. Jozefa Mačeja a JUDr. Daniela Ilavského v právnej veci navrhovateľa: Domov sociálnych služieb pre deti a dospelých, so sídlom Rohov 27, IČO: 655 546, proti odporkyni: A. K., narodená X. B. XXXX, bytom E. A. XX, XXX XX K. K., zastúpenej opatrovníčkou: B. M., pracovníčka Okresného súdu Skalica, zastúpenej advokátom: Mgr. Peter Serina, Poľnohospodárska 10, Bratislava, za účasti Okresnej prokurátorky v Senici, o pozbavenie odporkyne spôsobilosti na právne úkony, o odvolaní navrhovateľa a odporkyne proti rozsudku Okresného súdu Senica z 12. januára 2015 číslo konania 5Ps 7/2014-37, takto

r o z h o d o l :

Odvolačný súd rozsudok súdu prvého stupňa v napadnutej časti pozbavenia spôsobilosti odporkyne na právne úkony celkom a upustenia od doručenia rozsudku odporkyni p o t v r d z u j e a v časti ustanovenia opatrovníka, vymedzenia jeho práv a povinností, rozhodnutia o trovách štátu a trovách konania r u š í a vec mu v r a c i a na ďalšie konanie.

o d ô v o d n e n i e :

Rozsudkom napadnutým odvolaním súd prvého stupňa I. pozbavil odporkyňu spôsobilosti na právne úkony celkom, II. odporkyni ustanovil za opatrovníka V. A. A. O. V. Q. V. P., so sídlom P. XX, IČO: 655 546, s účinnosťou odo dňa právoplatnosti rozsudku, III. opatrovníkovi uložil povinnosť zabezpečovať starostlivosť o nesvojprávnú s tým, že tento je oprávnený nesvojprávnú zastupovať a spravovať jej záležitosti celkom, IV. upustil od doručenia tohto rozsudku odporkyni, V. určil, že trovy konania znáša štát a VI. žiadnemu z účastníkov nepriznal právo na náhradu trov konania. Svoje rozhodnutie vo veci samej odôvodnil právne poukazom na ustanovenie § 10 ods. 1 Občianskeho zákonníka (zákon číslo 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších zmien a doplnení), ustanovením § 187 ods. 2, § 189, § 189a ods. 1, § 192 ods. 1 a 2 O.s.p. (zákon číslo 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších zmien a doplnení) a v časti rozhodnutia o trovách štátu a trovách konania ustanovením § 191 ods. 1 a § 146 ods. 1 písm. a) O.s.p.. Vecne potom pokiaľ išlo o rozhodnutie o spôsobilosti na právne úkony odporkyne závermi o tom, že odporkyňa trpí duševnou poruchou trvalého charakteru, a to detským autizmom a mentálnou retardáciou ťažkého stupňa, v dôsledku ktorej nerozpráva zrozumiteľne a sebaobslužné úkony vykonáva len pod dohľadom inej osoby, v dôsledku čoho nie je schopná spravovať svoje záležitosti a nakladať so svojím majetkom v celom rozsahu a je plne odkázaná na pomoc inej osoby, alebo na pobyt v ústave a pokiaľ išlo o rozhodnutie o ustanovení opatrovníka odporkyni len poukazom na skutočnosť, že v čase rozhodovania súdu bola odporkyňa umiestnená u navrhovateľa. Rozhodnutie o trovách štátu potom len po poukazom na ustanovenie § 191 ods. 1 prvá veta O.s.p. a rozhodnutie o trovách účastníkov konania tým, že v tomto prípade išlo o konanie, ktoré sa mohlo začať i bez návrhu.

Proti tomuto rozhodnutiu podali odvolanie navrhovateľ a odporkyňa.

Navrhovateľ napadol odvolaním rozsudok v časti rozhodnutia súdu o ustanovení navrhovateľa za opatrovníka odporkyne a v časti vymedzenia práv a povinností takto ustanoveného opatrovníka, rozsudok v tejto časti navrhol zmeniť tak, že odporkyni bude ustanovený iný opatrovník, ktorému budú zároveň určené práva a povinnosti súvisiace so zabezpečením jeho starostlivosti o odporkyňu a správou jej majetku a ostatných záležitostí, poukazujúc na to, že odporkyňa už nie je prijímateľkou celoročnej sociálnej služby bytovou formou u navrhovateľa (čo bolo v čase rozhodovania súdu prvého stupňa) a preto nie je dôvod ani reálna možnosť, aby ju navrhovateľ zastupoval a spravoval jej záležitosti. V tejto súvislosti poukázal na to, že zmluvný vzťah medzi navrhovateľom a odporkyňou o poskytovaní sociálnej služby s celoročnou pobytovou formou bol ukončený 20. januára 2015 na základe písomnej žiadosti odporkyne, ktorá zároveň aj v doprovode svojej matky, M. K., rodenej C., trvale bytom K., V. X, reálne opustila priestory navrhovateľa.

Odporkyňa napadla odvolaním rozsudok v celom rozsahu, navrhla ho zrušiť a vec vrátiť súdu prvého stupňa na opätovné prejednanie a rozhodnutie dôvodiac nutnosťou vykonania nového znaleckého dokazovania ohľadom skúmania duševného stavu odporkyne za účelom zistenia, či v jej prípade nepostačuje len jej obmedzenie spôsobilosti na právne úkony, nutnosťou doplnenia dokazovania za účelom zistenia možností a schopností rodičov odporkyne vykonávať opatrovnícke práva a povinnosti vo vzťahu k odporkyni namietajúc, že súd prvého stupňa v takomto smere nevykonal žiadne dokazovanie, čo viedlo k mylnému a súdnou kontrolou v odvolacom konaní nepreskúmateľnému záveru súdu o vhodnosti ustanovenia za opatrovníka odporkyne práve navrhovateľa.

K odvolaniu navrhovateľa sa vyjadrila odporkyňa, pričom zotrvala na všetkých svojich odvolacích dôvodoch uvedených v odvolaní.

K odvolaniu odporkyne sa vyjadril navrhovateľ, ktorý taktiež zotrval na svojich odvolacích dôvodoch uvedených v odvolaní.

K odvolaniam navrhovateľa a odporkyne sa vyjadril prokurátor, vstúpivší do konania (podľa ust. § 35 ods. 2, písm. a) O.s.p.) po vyhlásení rozsudku súdom prvého stupňa, navrhol odvolaniami napadnutý rozsudok v časti výroku o pozbavení spôsobilosti odporkyne na právne úkony v celom rozsahu potvrdiť ako vecne správny a v časti výroku o ustanovení opatrovníka zrušiť a vec vrátiť súdu prvého stupňa na ďalšie konanie a rozhodnutie, dôvodiac splnením všetkých zákonných podmienok (§ 10 Občianskeho zákonníka) k rozhodnutiu súdu o pozbavení spôsobilosti na právne úkony odporkyne, avšak absenciou akéhokoľvek dokazovania zameraného na zistenie osoby vhodnej na výkon opatrovníckych práv a povinností vo vzťahu k odporkyni.

Krajský súd v Trnave ako súd odvolací (§ 10 ods. 1 O.s.p.) po zistení, že odvolanie podala včas oprávnená osoba - účastník konania (§ 201 a § 204 ods. 1 O.s.p.) proti rozhodnutiu, proti ktorému je odvolanie prípustné (§ 201 a § 202 O.s.p.), postupom bez nariadenia pojednávania (§ 214 ods. 2 O.s.p.) preskúmal napadnutý rozsudok, ako aj konanie mu predchádzajúce bez ohľadu na rozsah a dôvody odvolania (§ 212 ods. 2 písm. a) O.s.p. v spojení s ustanovením § 81 ods. 1 O.s.p.) a dospel k záveru, že odvolanie v časti pozbavenia odporkyne na právne úkony celkom, nie je dôvodné a rozsudok súdu prvého stupňa je v tejto časti ako aj v časti rozhodnutia o upustení od doručenia rozsudku odporkyni, vecne správny a je dôvodné ho potvrdiť (§ 219 ods.1 a 2 O.s.p.), čo však neplatilo o rozhodnutí súdu o ustanovení opatrovníka, vymedzení jeho práv a povinností a rozhodnutí o trovách štátu, ktoré bolo vzhľadom na nedostatok jeho riadneho odôvodnenia potrebné považovať za nepreskúmateľné. Rozsudok odvolacieho súdu bol verejne vyhlásený dňa 30. júna 2015 (§ 156 ods.1 a 3 O.s.p.).

Odvolací súd po preskúmaní odvolaním napadnutého rozsudku v časti o pozbavení spôsobilosti odporkyne na právne úkony celkom, v časti upustenia od doručenia rozsudku odporkyni, ako aj celého obsahu spisového materiálu dospel k záveru, že súd prvého stupňa vykonal dokazovanie v dostatočnom rozsahu potrebnom na vyhlásenie rozsudku, na základe vykonaných dôkazov dospel k správnym skutkovým zisteniam a vec i správne právne posúdil. Nie je dôvod nestotožniť sa s argumentáciou súdu prvého stupňa uvedenou v odôvodnení napadnutého rozsudku (opierajúcou sa o závery znaleckého posudku súdneho znalca: MUDr. Júlie Halmovej, znalca z odboru zdravotníctvo a farmácia, odvetvie psychiatria/liečba alkoholizmu a toxikománie, gerontopsychiatria) a podporujúcou zvolený spôsob rozhodnutia, najmä záver o tom, že odporkyňa trpí duševnou poruchou trvalého charakteru, v dôsledku ktorej (nerozpráva zrozumiteľne a sebaobslužné úkony vykonáva len pod dohľadom inej osoby) nie je

vôbec schopná robiť právne úkony (spravovať svoje záležitosti ani nakladať so svojím majetkom) a je plne odkázaná na pomoc inej osoby. To isté platí aj pre argumentáciu týkajúcu sa dôvodu upustenia od doručenia rozhodnutia súdu odporkyňi, ktorá by nebola schopná vzhľadom na svoj zdravotný stav pochopiť význam takéhoto rozhodnutia.

Podľa § 219 ods. 1 a 2 O.s.p. odvolací súd rozhodnutie potvrdí, ak je vo výroku vecne správne. Ak sa odvolací súd v celom rozsahu stotožňuje s odôvodnením napadnutého rozhodnutia, môže sa v odôvodnení obmedziť len na skonštatovanie správnosti dôvodov napadnutého rozhodnutia, prípadne doplniť na zdôraznenie správnosti napadnutého rozhodnutia ďalšie dôvody. Odvolací súd sa v celom rozsahu stotožňuje s argumentáciou použitou súdom prvého stupňa na podporu ním zvoleného spôsobu rozhodnutia (čo pravdaže neplatí pre rozhodnutie o ustanovení opatrovníka odporkyňi a vymedzení jeho práva a povinností). U dôvodov predostretých súdom prvého stupňa dostatočne jasne a i objektívne presvedčivo by tak zásadne postačovalo i len konštatovať ich správnosť a odvolať sa na ne (prvá časť ust. § 219 ods. 2 O.s.p.), odvolací súd však vzhľadom na potrebu vyporiadať sa s námietkami žalovanej doplní (§ 219 ods. 2 O.s.p. in fine) nasledovné:

Neobstojí odvolacia námietka žalobkyne týkajúca sa nejasnosti postupov znalkyne, ktoré ju údajne viedli k záverom o nespôsobilosti odporkyne na právne úkony celkom, o jej agresivite, nekomunikácii s okolím a neschopnosti pochopiť aj tie najjednoduchšie právne úkony a to z dôvodu jej neopodstatnenosti. Z obsahu spisu a to najmä zo samotného znaleckého posudku č. 30/2014 zo 4. decembra 2014 je totiž zrejme, že súdom ustanovená znalkyňa odporkyňu pred spracovaním znaleckého posudku dňa 20. októbra 2014 riadne psychiatricky vyšetrila a zároveň sa oboznámila aj s lekárskymi správami ambulantného psychiatra MUDr. M. A. (lekárska správa z 29. apríla 2014), ambulantného neurológa MUDr. Q. U. a psychológa Mgr. B. C. (lekárska správa z 10. júna 2014) o zdravotnom stave odporkyne ako aj so zdravotnou dokumentáciou odporkyne z DDS P., kde bola odporkyňa umiestnená od 18. decembra 2009. Z obsahu posudku je taktiež zrejme, že znalkyňa neurobila záver o nespôsobilosti odporkyne na právne úkony. Takýto záver ani urobiť nemohla, nakoľko je len vecou súdu (nie znalca) aby po náležite vykonanom dokazovaní rozhodol o spôsobilosti fyzickej osoby na právne úkony a za splnenia podmienok uvedených v ust. § 10 O.z. fyzickú osobu pozbavil spôsobilosti na právne úkony. Z obsahu znaleckého posudku taktiež vyplýva, že znalkyňa pri posudzovaní zdravotného stavu odporkyne zohľadnila jej schopnosť čítať a písať ako aj jej redukovaný verbálny kontakt s okolím, ktorý hodnotí na základe vlastných pozorovaní ako nezrozumiteľný. V tejto súvislosti odvolací súd poznamenáva, že pre rozhodnutie vo veci samej nie je právne významné, či je odporkyňa schopná obmedzene komunikovať so svojou matkou - ktorá je zvyknutá na spôsob jej vyjadrovania sa, ale či je schopná zrozumiteľnej komunikácie so svojím okolím a teda aj s nezainteresovanými osobami.

Pokiaľ ide o odvolacie námietky navrhovateľa ako aj odporkyne týkajúce sa rozhodnutia súdu prvého stupňa o ustanovení opatrovníka a vymedzení jeho práv a povinností vo vzťahu k odporkyňi je potrebné uviesť, že rozsudok v napadnutej časti nemožno považovať za správny a to najmä pre absenciu konkrétnych dôvodov schopných presvedčiť práve o správnosti rozhodnutia spôsobom zvoleným v tejto veci súdom prvého stupňa, prejavujúcu sa i ako jedna z variácií na postup súdu odnímajúci účastníkom konania reálnu možnosť konať pred súdom.

Podľa § 221 ods. 1 písm. f) O.s.p. súd (odvolací) rozhodnutie (súdu prvého stupňa) zruší, len ak účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom; podľa písm. h) rovnakého paragrafu, odseku i zákona potom rovnako rozhodne, ak súd prvého stupňa nesprávne vec právne posúdil tým, že nepoužil správne ustanovenie právneho predpisu a nedostatočne zistil skutkový stav.

Konštatovanie, že vada konania vymedzená v prvom z práve odcitovaných ustanovení je vo svojej podstate porušením základného práva účastníka súdneho konania na spravodlivý proces (inak práva zaručeného v podmienkach tuzemského právneho poriadku okrem zákonov i článkom 46 a nasledujúcimi Ústavy Slovenskej republiky, čiže ústavného zákona SNR č. 460/1992 Zb. v znení neskorších ústavných zákonov a tiež článkom 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, tohto inak uverejneného v prílohe oznámenia ministerstva zahraničných vecí ČSFR č. 209/1992 Zb.), patrí už k záverom ustálenej rozhodovacej praxe tunajšieho súdu (v uvedenej súv. por. napr. uznesenia Krajského súdu v Trnave z 30. júna 2008 č. k. 10Co/152/2008-37, z 30. novembra 2010 sp. zn. 10Co/210/2010, či z dnešného dňa č. k. 10Co/129/2013-39, prvé vo veci Okresného súdu Trnava sp. zn. 18C/173/2007 a druhé a tretie vo veciach súdu prvého stupňa z prejednávanej veci, teda Okresného

súdu Dunajská Streda sp. zn. 10C/42/2008 a 12C/106/2012). I podľa judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (napr. Ruiz Torija c/a Španielsko z 9. decembra 1994, séria A, č. 303-A), Komisie (napr. stanovisko vo veci E.R.T. c/a Španielsko z roku 1993, sťažnosť č. 18390/91), Ústavného súdu Slovenskej republiky (nález z 12. mája 2004 sp. zn. I ÚS 226/03) a aj Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (rozsudok z 27. apríla 2006 sp. zn. 4Cdo 171/2005) treba za porušenie práva na spravodlivé súdne konanie považovať tiež nedostatok riadneho a vyčerpávajúceho odôvodnenia súdneho rozhodnutia.

Požiadavky na riadne odôvodnenie rozsudku súdu v podmienkach vnútroštátnej úpravy slovenského civilného procesu potom vymedzuje (na úrovni zákona) ustanovenie § 157 ods. 2 O.s.p., podľa ktorého v odôvodnení rozsudku súd uvedie, čoho sa navrhovateľ domáhal a z akých dôvodov, ako sa vo veci vyjadril odporca, prípadne iný účastník konania, stručne, jasne a výstižne vysvetlí, ktoré skutočnosti považuje za preukázané a ktoré nie, z ktorých dôkazov vychádzal a akými úvahami sa pri hodnotení dôkazov riadil, prečo nevykonal ďalšie navrhnuté dôkazy a ako vec právne posúdil; dbá pritom aj na to, aby odôvodnenie rozsudku bolo presvedčivé. Korektným a i ústavne konformným výkladom takéhoto ustanovenia pritom treba dospieť k záveru, že s už uvedenými požiadavkami je v rozpore nielen úplný či čiastočný nedostatok (absencia) dôvodov rozhodnutia, ale napr. aj existencia extrémneho nesúladu medzi právnymi závermi súdu a jeho skutkovými zisteniami, resp. prípad, keď právne závery zo skutkových zistení v žiadnej novej interpretácii nevyplývajú a napokon i len všeobecné súhrnné zistenia, konštatovania alebo závery bez špecifikácie jednotlivých dôkazov, z ktorých mali byť tieto vyvedené. Ak povinnosť súdu riadne odôvodniť rozhodnutie je odrazom práva účastníka na dostatočné a presvedčivé odôvodnenie spôsobu rozhodnutia súdu (ktoré sa vyporiada i so špecifickými námietkami účastníka); porušením uvedeného práva účastníka konania na jednej strane a povinnosti súdu na strane druhej sa účastníkovi konania (okrem upretia práva dozvedieť sa o príčinách rozhodnutia práve zvoleným spôsobom) odníma aj možnosť náležite skutkovo aj právne argumentovať proti rozhodnutiu súdu (v rovine polemiky s jeho dôvodmi) - v rámci využitia prípadných riadnych alebo tiež mimoriadnych opravných prostriedkov. Ak potom nedostatok riadneho odôvodnenia súdneho rozhodnutia je porušením práva na spravodlivé súdne konanie, táto vada zakladá sama osebe nielen dôvod odvolania podľa § 221 ods. 1 písm. f) O.s.p., ale zároveň i nevyhnutnosť rozhodnutia spôsobom predpokladaným takýmto ustanovením.

Podľa názoru odvolacieho súdu práve opísanou vadou bol postihnutý i rozsudok súdu prvého stupňa z prejednávanej veci v napadnutej časti rozhodnutia súdu o ustanovení opatrovníka odporkyne, vymedzení jeho práv a povinností a rozhodnutia súdu o trovách štátu, kde okrem poukazu na skutočnosť, že v čase rozhodovania súdu sa odporkyňa zdržiavala u navrhovateľa a odkazu na ust. § 189a ods.1, § 191 prvá veta a § 192 O.s.p. niet už ničoho iného.

Šlo tu tak nielen o prípad nepreskúmateľnosti rozhodnutia (pre neuvedenie v ňom žiadnych dôvodov), ale v záujme zachovania práva účastníkov na spravodlivý proces so všetkými jeho atribútmi v oboch stupňoch súdov ani odvolaciemu súdu takto neostávalo iné, než rozsudok súdu prvého stupňa v napadnutej časti podľa § 221 ods. 1 písm. f) a ods. 2 O.s.p. zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie.

Podľa ust. § 27 ods. 2 O.z. zákonným zástupcom fyzickej osoby, ktorého súd rozhodnutím pozbavil spôsobilosť na právne úkony alebo ktorého spôsobilosť na právne úkony súd rozhodnutím obmedzil, je súdom ustanovený opatrovník a podľa ods. 3 citovaného ustanovenia, ak sa za opatrovníka nemôže ustanoviť príbuzný fyzickej osoby ani iná osoba, ktorá spĺňa podmienky pre ustanovenie za opatrovníka, ustanoví súd za opatrovníka orgán miestnej správy, prípadne jeho zariadenie, ak je oprávnené vystupovať svojím menom (§ 18 ods. 1).

V tejto súvislosti odvolací súd dáva do pozornosti, že osobu opatrovníka súd vyberá z prostredia, ktoré je blízke osobe, ktorej sa má opatrovník ustanoviť. Pôjde najmä o osobu pochádzajúcu z rodinného, pracovného, kultúrneho, prípadne z iného prostredia, ktoré je účastníkovi blízke a ktorá vzhľadom na svoj doterajší spôsob života, možnosti a schopnosti dáva predpoklad riadneho výkonu opatrovníckych práv a povinností vo vzťahu k osobe pozbavenej spôsobilosťou na právne úkony. Ak osoba, ktorá sa má ustanoviť za opatrovníka, s tým nesúhlasí (čo nastalo vzhľadom na zmenu pomerov na strane odporkyne po rozhodnutí súdu prvého stupňa aj v tejto veci), nemožno ju ustanoviť za opatrovníka. Za opatrovníka možno ustanoviť aj obec. Súd spravidla využije túto možnosť vtedy, ak sa nenašla vhodná osoba z prostredia blízkeho účastníkovi konania.

Pokiaľ ide o rozhodnutie súdu prvého stupňa o trovách štátu je potrebné uviesť, že vzhľadom na znenie ust. § 191 ods.1 O.s.p., ktoré má okrem prvej vety v zmysle ktorej trovy konania o spôsobilosti na právne úkony platí štát (ako to správne citoval súd prvého stupňa), ale aj druhú vetu, ktorá zakladá štátu právo na priznanie ich náhrady proti tomu, o ktorého spôsobilosť na právne úkony v konaní išlo, ak to možno spravodlivo žiadať, je aj takéto rozhodnutie súdu potrebné náležite odôvodniť a vysporiadať sa aj z dôvodmi nepriznania ich náhrady štátu.

Povinnosťou súdu prvého stupňa tak bude v ďalšom konaní sa riadiť názorom odvolacieho súdu, ktorým je podľa § 226 O.s.p. viazaný a opätovne rozhodnúť o opatrovníkovi odporkyne, vymedzení jeho práv a povinností a trovách štátu, avšak až po riadnom zvážení všetkých do úvahy prichádzajúcich možností. Zároveň následne súd opätovne rozhodne o trovách konania a podľa § 224 ods. 3 O.s.p. tiež o trovách tohto odvolacieho konania, majúc pritom na pamäti, že akékoľvek nové rozhodnutie bude tiež potrebné vypraviť v súlade s ust. § 157 ods. 2 O.s.p. a to aj s náležitým odôvodnením (rešpektujúcim už vyššie zmienené požiadavky).

K prijatiu tohto rozsudku došlo pomerom hlasov 3 : 0, čiže jednomyseľne (čl. I § 3 ods. 9 posledná veta zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch v znení neskorších zmien a doplnení).

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je možné podať odvolanie.